

NONNULLORUM EPIST. I. ET II. PETRI
LOCORUM INTERPRETATIONEM
EXHIBET

SIMULQUE

V I R I S

SUMME REVERENDIS, AMPLISSIMIS, DOCTISSIMIS

M. CAROLO LUDOVICO
NITZSCHIO,

SACRORUM APUD CIZENSES ANTISTITI,
IBIDEMQUE SENATVS ECCLESIASTICI ASSESSORI,

ET

M. BENIAMIN GEITHNERO,
SACRORUM VIDENSIVM ANTISTITI

V I R I S

DOCTRINA MERITIS GRAVISSIMIS

N O V A M U N E R A

EX ANIMO GRATULATUR

CAROLUS GOTTLÖB KOEHLER,

PASTOR SIRBISSENSIS IN DIOECESI VIDENSI.

G E R A E,

EX OFFICINA ROTHIANA.

M D C C L X X X V I I I .

Coll. diss. A
187, 18

Br. A 187 (18.)

Eff Domini

СЛУЖБА ПОДДЕРЖКИ
МЕМОРАРИУМ
ПРИЧУП

СИМВОЛЫ

СИМВОЛЫ

СИМВОЛЫ

СИМВОЛЫ

СИМВОЛЫ

СИМВОЛЫ

TE

СИМВОЛЫ

VIRI
SVMME REVERENDI, DOCTISSIMI,
FAVTORES MVLTIS MIHI NOMINIBVS
COLENDI,

Providentia divina factum est, ut eruditio*n*is, virtutis ac pietatis praemia vobis darentur luculentissima. Muneribus enim condecorati amplissimis, novam de republica Christiana bene merendi nocti estis occasionem. Quae res mihi visa est tanta, ut eam silentio non possem praeterire. Etenim plura in me extant favoris, benevolentiae amicitiaeque VESTRAE documenta, ut vetero quasi gravi torpere mihi viderer, nisi oblata hac opportunitate, animum meum vobis deditissimum palam declararem. Tu quidem, NITZSCHI LONGE AESTVMATISSIME, me semper in carissimis habuisti, ita, ut ab ineunte aetate in schola Provinciali Misenensi, in TE comitem studiorum meorum, et ut verum dicam, antesignanum, conspicerem. Quae caritas mirum in modum erezit in Academia Vitembergensi, ut illud tempus inter jucundissimam et felicissimam vitae meae partem semper sim relatus. Evectus deinde ad summa ecclesiae munera, quae eruditione, virtute, integritate promeruisti, candor ille animi tui infuscatus mansit, et multis benevolentiae amicitiaeque documentis comprobatus est et auctus.

Quid de te dicam, GEITHNERE MAXIMOPERE COLENDE?
 quid de singulari tuo in me favore? quid de humanitate tua?
 Non possum, quin gratus praedicem, me ex egregia, quae te or-
 nat, doctrina, me ex jucundissima tua consuetudine, fructus per-
 cepisse maximos. Itaque impense laetor, te nobis datum Praesu-
 lem, quem dignorem exoptare non possumus, doctrina, gravi-
 tate, meritis conspicuum. Benige igitur accipiatis, VIRI SUMME
 REVERENDI, hancce commentationem, diurnae quidem elabora-
 tionis diligentia haud commendabilem, tamen bono mentis affectu
 conscriptam. De muneribus nuper acceptis, ingenii, doctrinae,
 virtutis meritorumque de republica sacra VESTRORUM praemiis,
 amicé gratulor, nihilque ardentius opto, quam ut per longam an-
 norum seriem iisdem praesitis. Deum, cuius nutu omnia sapien-
 tiſſime gubernantur, religiosissimis his precibus veneror, ut vos
 Vestrarque Familias Honoratissimas, quam diutissime incolumes
 sospitesque conservet, omnium bonorum, quibus humana felici-
 tas censemur, copia, augeat, fortunatumque laborum VESTRORVM
 successum vobis largiatur, quam benignissime. Quod reliquum
 est, vos precibus meis hoc datus esse confido, ut me inter eos,
 qui vos sincere amant, pie colunt, magni aestimant, quovis tem-
 pore referre pergatis. Ego vero sancte polliceor, me numquam
 quidquam esse intermissurum, quo VESTRO fayore VESTRAQUE bene-
 volentia me semper dignorem reddam

AMPLISSIMORVM NOMINVM VESTRORVM

CVLTOREM ADDICTISSIMVM

CAROLVM GOTTLLOB KOEHLER.

s. A.

I.
Inter loca Epist. prioris Petri difficultiora iure numeratur versus 6. c. 4. Hunc bene verti posse dubitavit *Castellio*, paeclare: *Haec non intelligo, itaque ad verbum verti.* Plures extant interpretationes, quae aliquam ac prope parem habent speciem. Sed nostrum non est aliorum opiniones tententiasque proferre, examinare, ponderare; sat erit, nostram modeste aperuisse.

Interpretes plerumque haerent in verbo *νεκροῖς*, quod quidam intelligendum esse, autumant de *spiritualiter mortuis*, quibus evangelium praedicatum est eo consilio, ut pristina desererent vita vitamque agerent Christianae religioni conuentaneam, quamvis ideo odia, iras atque injurias patarentur. Sed quis non videat, hanc interpretationem hic non posse locum habere, cum verbum hoc aperte referatur ad versum praecedente, ubi Petrus de judicio extremo agit, quod et vivi et mortui, scil. corpore sustinebunt. Intelligendi igitur sunt: *vita defunctorum*, trucidati ab ethniciis lob Christianae doctrinae professionem. *Grotius* bene ad locum. Intelligendi non qui mortui erant cum eis annunciatum Christus, sed qui mortui erant cum Petrus haec scriberet. *Νεκροῖς εὐηγγελισθη, promissiones evangelii annuntiatae sunt mortuis.* *Εὐηγγελισθαι et κηρύσσεσθαι* c. III. v. 19. unum idemque significant.

Κείνεθαι σαρκὶ ad mortem damnari, interfici. Κατὰ ἀνθρώπους, per homines. Sic κατὰ in usu est 1 Cor. XII. 8. *Κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, per eundem Spiritum*, vid. *Kypcke* ad h. l., et 2 Cor. XI. 17. *Κατὰ Κύριον.* *Σάρξ, vita humana imbecillis*, uti 1 Cor. XV. 50. Ebr. II. 14. et *Πνεῦμα* in oppositione: *melior splendidiorque status in altera vita.* Ita Paulus 1 Cor. XV. corpus hominis *χοϊκον*, *ἐπίγεον*, *ψυχικον*, et corpus futurum *πνευματικὸν* appellat. Fusius haec probantut in S. V. *Doederteini* disquisitione de voce *πνεῦμα*, quoties de Christo adhibetur, in *Repertorio für biblische und morgenländische Litteratur* Vol. II. p. 3. seqq.

Κατὰ Θεὸν, per Deum, nimirum virtute et potentia divina, ita ut opponatur κατὰ ἀνθρώπους; non cum S. V. Semlero, novo Dei jure atque ordine.

Totum verum sic vertere mallem: *Ideo enim illis ob religionis professionem trucidatis, hae evangelii promissiones annuntiatae sunt, ut quamvis ad mortem*

*damnarentur per homines quoad vitam hanc imbecillam, vi tamen et potestate di-
vina ad meliorem vitae statum resuscitarentur.*

Lubenter hic sequor *Doederleinum* l. c. qui scilicet loci hoc modo capit: auch
denn, die jetzt todt, und wegen ihres Christenthums Martyrer geworden sind.
Euren Brüdern, deren Standhaftigkeit unter dem gewaltsamsten Tod ihr bewun-
det, ist diese grosse Verheissung des Evangelii bekannt gemacht, sie würden zwar
zum Tode verurtheilet werden von Menschen und *σάρκα*, das jezige Leben ver-
lieren, aber lebendig gemacht werden von Gott, und *πνευμα*, das bessere Leben
erhalten. — Menschen sind es, welche verurtheilen und hinrichten: Gott ist es,
der wieder belebt; jene vermeinten Strafen betreffen die Christen *σάρκι*, diele Se-
ligkeit finden sie *πνευματi*.

Caeterum vide *Moldenhawerum* ad h. l. et *Moschium* in Bibelfreund Vol. IV,
p. 125., uterque probatus b. *Ernestio* in noviss. bibl. Theol. Part I. p. 120 et Part.
III. p. 221., qui scilicet verborum ita exprimit: Darum sind auch die Verheissungen
des Evangelii den vorigen Menlchen, die jetzt todt sind, und für die Gerechtigkeit
und Wahrheit gestorben sind, verkündigt worden, damit sie wulsten, wenn sie
auch von Meulchen gehafst, verdammnt und dem Leibe nach geplagt und getödtet
wurden, sie doch von Gott ein anderes Leben für den Geist zu gewartet hätten,
und also das Leiden und den Tod geduldig ertrugen.

2 Petr. I. v. 3. 4. Eo consilio scripta est altera Petri epistola, ut Christianos
ad constantiam in doctrinae caelestis professione excitaret. Itaque his in versibus
commendat vitam Christianae religioni congruam, et ut omnia vitia et pravas cu-
piditates fugiant, adhortatur.

*Iesus, maiestate et gloria divina gaudens s. qui Deus est, ea omnia nobis
concessit, quae ad uitam religioni Christianae consentaneam agendum pertinent, per
cognitionem Dei, qui nos pro admirabili benignitate vocavit; per quam ille nos
maximis eximiisque promissis donavit, ut (his praesidiis instructi) in societatem di-
vinae naturae veniamus, corruptis moribus hominum profauoruni ex pravis cupi-
ditibus ortis, renunciantes.*

v. 3. &c. S. V. *Moldenhawer*. lecutus Albertum in observasti ad N. T. explicat
per quoniam, quandoquidem, et provocat ad loca Sacri Codic. Marc. XII. 26. Luc.
— ill. 23.

III. 23. c. XII. 58. c. XX. v. 37. Ioh. II. v. 23. et ad loca e profanis. Aeschines dialog. III. de morte sect. 13. Populus est ingratus cet. ως ἀν συνηγανισμένον ἐν σύγχλυδος ὄχλος, quoniam collecta est ex adventitia turba. Aelian. Var. Hist. lib. IV. 12. ως δὲ μιθωμα τῷ Ηρακλεώτῳ λαμβάνοντος ὑπὲρ τῆς γεφῆς, quoniam igitur lucrum ex hac pictura ficeret Heracleotes.

Ego voculam ως in versione non expressi, quia Cel. Loesnerus in observatt. ad N. T. e Philone, clare docuit, eam cum alias, tum participiis junctam, sic ponit, ut abundet. Plato Phaed. §. 45. ἄκηε τοίνυι ως ἐργάντος. Philo 2. Allegor. p. 106. D. εἰκότως δι γένεσιν ἐπικατάρατος ἐξ ἐαυτῷ, ως δὲ κακία ὡν, ὅτε κατακακίαν πρᾶξις, merito igitur non ipse maledictus suopte ingenio, ut qui nec vitium, nec vitiosa aetie.

Θεῖα δύναμις est maiestas et gloria divina, pro Deo ipso. Sic Matth. XXVI. v. 64. et Marc. XIV. 62. ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως sc. Θείας, ad dexteram maiestatis divinae i. e. ipsius Dei. Apud Luc. XXII. v. 69. plenius: ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τῷ Θεῷ. Respondet Hebr. Geburah. vid. Buxtorf. Lexic. Talinud. Apud Cabbinos et Caballistas, inquit, refertur inter Epitheta Dei, ad significandum ipsum Deum praepotentem: ut cum dicunt, ex ore potentiae audivimus ista, h. e. ab ipso Deo. —

In Philone quoquā sunt loci, in quibus vel δύναμις ποιητική vel δύναμις τῷ Θεῷ, Deus vocatur. De Prof. p. 464. D. et de Vict. off. p. 848. D. Conf. Loesner ad Matth. XXVI. 64. et S. V. Carpzon. in Exercitatt. e Philone ad Ebr. I. 3.

Δεδωρημένης ut v. 4. δεδώρηται significationem activi habet. In verbis enim, quae perfecto vel alio tempore Mediae vocis carent, loco temporis Medii Passivum ponitur. 1 Petr. IV. 1. πέπαυται. Ebr. XII. v. 26. ἐπήγγελται, Conf. Glassius in phil. sacr. Libr. III. Gramm. sacr. Tract. 3. de verbo can. 24. Plurimis exemplis e Philone petitis illustrat Loesnerus. Unum et alterum tantum allegasse juvat. De Sacrif. Ab. et Cain. p. 135. C. Θυητῷ δὲ γόσιν, κτῆσιν αγαθῶν δίχα πόνων ή Φύσις ΔΕΔΩΡΗΤΑΙ, h. e. Mortali quidem nemini, sine labore adipisci bona natura concessit. Ibid. p. 147. A. Μυρία ἡμῖν η Φύσις ἐπιβάλλοντα αὐθούπων γένει δεδώρηται, plurimas res nobis natura, convenientes humano generi, donavit.

Apud autores profanos exempla similia occurunt, ut apud Polyaen. lib. II. c. 11. Καρχηδόνιοι γνωρίζοντες τὰ σικεῖα σκάφη προσπλέοντας αὐτὸς τῷ λιμένι τῶν Συ-

Σύρακοσίων οὐκ ἐκάλυψαν pro ἐκάλυσαν, Carthaginenses, navigia sua agnoscentes, adnavigantes eos in Syracusanorum portum non impedierunt. Apud Platon. de republ. IV. p. 446. Πύκτης κάλλιστα ἐπὶ τότῳ παρεσκευασμένος, h. e. pugil, qui se maxime ad hanc rem paraverat. Plura exempla de hac enallage generis verborum vid. apud Vigerum de idiotismis Graec. dictionis p. 211. ed. recentiss. et ibi Cel. Zeune.

Zωὴν ναὶ εὐσέβεια est vita religioni Christianae congrua. 'Ευσέβεια est Christiana religio, uti 1 Tim. III. 16. μεγά τὸ τῆς εὐσέβειας μυστήριον. 2 Tim. III. 5. ἔχοντες μόνον εὐσέβειαν. Zachariae: um ein der christlichen Religion gemässes Leben zu führen.

Ultima verba διὰ δόξης ναὶ ἀρετῆς difficultatibus quibusdam laborant, ita ut Camerarius conquestus sit, lententiam hanc esse ambiguam et obscuram. III. Michaelis in der Einleitung in die Schriften des neuen Bundes Vol. II. p. 1191. ed. III. autumat, rem facile expediri posse, si legeremus: idia δόξη ναὶ ἀρετῆ. Zachariae et S. V. Griesbach hanc lectionem vulgari praeferendam esse censem. Habent Codices Alexandr. Regius, Coislitan. 25. Covelli 2. Nov. Coll. Oxon; Editiones Copt. in gloria sua et virtute; Syr. ad gloriam suam; Aeth. Erpen. ad gloriam et virtutem. Ar. polygl. propterea gloria et virtute. Pelag. probb. Wetsten. et Griesb.

Sed ego lectionem receptam retineo, et verbal διὰ δόξης ναὶ ἀρετῆς per ἐν διᾳ δυοῖν pro διᾳ τῆς ἀρετῆς εὐδόξης per admirabilem eu glorio-
sam benignitatem explico. Huius quoque lententiae est Gernardus, S. V. Rosenmüllerus in scholiis, et Doederlein. in institutione Theol. Christian. Tom II. p. 441. ed. II.

Αρετὴ, benignitatem et Φιλανθρωπίαν Dei designat. Ita I. Petr. II. 9. ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλαντε, (Ef. XLIII. v. 21.) ut Dei benigni gloriā celebretis. Simile est hoc verbum Paulino illi Gal. I. v. 15. διὰ τῆς χαρίτος. Vid. Biel in Nov. thesaur. philolog. sub voce ἀρετὴ.

In sensu benignitatis extat haec vox apud Ioseph. Antiqu. lib. I. 3. 8. ubi Deus: αἱλλοῖς εὐθρηζον τοῖς την ἐμὴν εὐσέβειαν ναὶ ἈΡΕΤΗΝ, τότοις εὖεβιασαντο μεταύτην αὐτοῖς εν θέντα τὴν δικαιην, i. e. Sed tantis contumeliis, quibus sanctitatem meam et benignitatem in iplos violarunt, me compulerunt ad has poenas ab illis repetendas. Vid. Kribs in observ. Flav. ad h. I. et ad I. Petr. II. v. 9.

Dru-

Druſius ἀρετὴν per decus, maiestatem Dei explicat; Grotius per potentiam.

v. 4. Διὸν οὐκ ἀρετῆς, qua gloria benignitate, expono cum Röſſenmüller ad l. Alii, inter quos Moldenhawer. et Semlerus eminent, referunt διὸν ad πάντα, initio verl. 3.

Δεδώρηται, actice interpretandum, ut supra v. 3. δεδωρυμένος. Gen. XXX, 20. δεδώρηται οὐ Θεὸς μοι δῶρον καλόν. —

Θεῖα φύσις est Deus ipse; sicut apud Cie. natura Deorum. Tali modo Iac. III. 7. φύσις ἀνθρωπίνη, idem quod ἀνθρωπος et φύσις θηρίων, bestiae. Bengel. in Gnomon. ad h. l. divina natura, Deus ipse. Sic divina potentia v. 3. Magnifica gloria v. 17. sanctitas Dei Ebr. XII. 10. pro Deo ipso. Vid. Macar. Homil. 39.

Γενέθλιοι θείας κοινωνοὶ φύσεως, venire in societatem divinae naturae, h. e. Deo similes fieri. In sacris libris nihil usitatius est, quam eos dici Deo similes redditos, qui sceleribus renunciaverint, δικαίος, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιος ἐστιν Ioh. III. v. 7., ἀγίος, καθὼς ἐκεῖνος ἀγνος ἐστιν ib. v. 3., τελείος, ὥσπερ οὐ πατήρ τέλεος ἐστι Matth. v. 48., ἀγίος κατὰ τὸν ἄγιον, ad exemplum Dei I Petr. I. 15. Petrus enim ad virtutis studium cohortans, vult, ut pravas cupiditates sceleraque fugiamus, alias in societatem naturae divinae venire i. e. cum ea similitudinis vinculo conjungi non possemus. Vid. hunc locum doctissime enucleatum et tractatum a Moro S. V. in Disl. de notionibus universis in theologia, inserta Disl. Theolog. et Philol. Lips. 1787. conjunctim editis p. 278 sqq.

Φθορὰ h. l. et 2 Petr. II. v. 12. 19. mores corrupti. Grot. Similiter Eph. IV. 22. ἀνθρωπος φθειρόμενος κατὰ τὰς ἐπιθυμίας, animus cupiditatibus pravis corruptus. Codices aliquot legunt τῆς ἐν κόσμῳ ἐπιθυμίας καὶ φθορᾶς, Regius, Covelli 4. Genevensis, aliis et Syra poster. Epithymia legit Vulgata, Syra, Copta et Cod. 43. Epithymia sine praepositione ἐν habet Cod. 21. probb. Wetsten. et Griesbach.

Sed quid nos ad mutandum allicere possit, non video; sensus enim est semper idem.

III.

¶ Petr. II. v. 2. legunt editiones vulgares ταῖς ἀπολείαις, sed Bengel et Griesbach meliorem lectionem ἀσελγείαις in textum receperunt, rationibus ducti haud levibus. Supereft enim in multis Codicibus eamque omnes antiquiores Versiones exhibent. Legimus in Alex. Vatic. Reg. 9. Basil. B. X. 20. Steph. δ. 2. 1a Reg. 14. Coisl. 199. Coils. 25. Coisl. 200. Covell 2. 3. 4. Leicestriens. Lincoln 2. Nov. I. Petav. 3. in aliis 22. Legimus quoque in Codd. Mosquensis m. g. k. a. l. c. e. f. d. ut probat Cel. Matthaei. Exprimunt versiones syra utraque, Aethiop. Arab. Armen. Copt. Vulg: luxurias. Habent Chrysost., Hieronym. Oecumenius, cuius lectio autem dubia; Editiones Complut. Colinaci et Henr. Stephan. Sequentia etiam magis confirmant lectionem ἀσελγείαις. Etenim multi, qui nomine Christiano abutebantur, et ipsi voluptatibus foedis deditissimi, et alios pravis doctrinis corruptisque moribus pervertentes, unicam hanc et rectam Christianae religionis rationem maledicentiae ac infamiae exponebant. Pluralis ἀπόλεια minus est usitatus. Lectio ἀσελγείαις convenit cum loco parallelo ep. Iudee v. 4., falsi doctores, dicunt τὴν τῆς Θεᾶς ἡμῶν χάριν μεταπιθέντες εἰς ἀσελγείαν. Contentit quoque Wetstenius et Pfaffius de variantibus Nov. Test. p. 212. Millius contra receptionem lectionem tuetur, quae tamen ex alliteratione ad v. 1. et 3. orta videtur. B. Zachariae: viele werden sich zu ihren Auslachweifungen hinreissen lassen. Seiler, S. V. es werden ihnen viele in ihren frechen Schwelgereien nachfolgen. Semlerus in paraphrasi vulgarem lectionem retinet; non unius generis exitium sic experturi; in subjuncta tamen observatione ἀσελγείαις pro meliori declarat.

¶ Verba illa ita verto: *Multi eorum vitam luxuriosam s. impudentissimam libidinem sequentur.*

δι οὐς ή ὁδὸς τῆς ἀληθείας θλασφημησεται, περιquos religio Christiana infamatur. Eadem sententia est Rom. II. 24. 1 Tim. VI. 1. Tit. II. 5.

η ὁδὸς τῆς ἀληθ., religio Christiana. Act XVI. v. 17. ὁδὸς σωτηρίας c. XVIII 25. ὁδὸς πυρίς, v. 26 ὁδὸς Θεοῦ, et in aliis locis c. IX. v. 2. c. XIX. 9. 23. c. XXII 4. c. XXIV 14. Apud Herodot. I. 1. est ψυχὴς ὁδὸς, mendacium, notante Raphelio, et apud Pindar. Pyth. III. 184. ἀληθείας ὁδὸς, Wetstenio observante.

Permulti inter quos eminet Michaelis in der Einleitung cet Vol. II. p. 1193 sqq. in hoc capite II de Gnosticis, qui orientalem philosophiam cum religione Christiana conjunxerunt, sermonem esse, credunt; contradicente tamen Tüttmanno, S.

V. in

V. in tractat. de Vestigiis Gnosticorum in N. T. frustra quæsitis, p. 187. lqq. Alii potius de Iudaizantibus cogitant, qui, relicta vera doctrina, oracula fingeant adversus Romanos, ultiōem jam decernentes in eos, voluptatibus foedis ipsi deditissimi. Conf. Semlerus ad h. l. et Rosenmüller in scholiis ad v. I.

IV.

¶ Petr. II. v. 13 ocurrerit lectio dubia in verbis: *ἐν ταῖς αἰπάταις αὐτῶν*. Cum Grotio, Zacharia, Semlero, quibus accedere videtur Rosenmüller, praefero lectionem *ἀγάπαις*. Primo sic legerunt antiquiores Codices Graeci Alexandr. Barberin. Vales. et translationes Arabicæ, Syra poster. in marg., Aethiop. Vulg. Ephir. prob. Griesbachio, qui quidem hanc lectionem, uti tamen Erasmus Schmidius fecit, in textum non recepit, signo tamen indicavit, lectionem marginis interioris aequalem, imo forte praeferendam esse receptae lectioni. Clemens Alexandr. Stromat. I. III. fol. 430. vulgarem quoque rejicit lectionem et legit *ἐν ταῖς αγάπαις*. Latinus interpres vertit: in *conviviis*. Aberratio certe orta est, ut in aliis locis quam plurimis, ex compendio litterarum. Deinde lectio *ἐν ταῖς αγάπαις* probatur ex Epist. Indæ v. 12, qui locus est parallelus: *οὗτοι εἰσιν ἐν ταῖς αγάπαις υμῶν σπιλάδες*, isti vero foedant vestras Agapas. Hoc argumentum firmissimum est. Etenim Iudas in epitomen rededit Petri epistolam alteram, iisdem, quibus Petrus verbis usus; et si inficiari non possit, modo huc, modo illuc quaedam addidisse. Vid. Zachariae in prolegom. ad ep. Indæ, et Michaelis in der Einleit. vol. II. p. 1205. Porro notandum, in antecedentibus narrari flagitia fere publica, ita ut nunc de *αἰπάταις* non possit loqui. Postulat etiam series flagitorum, ut iam quodam aliud sequatur, quod excitet lectorum attentionem. Nominabantur jam *σπῖλοι καὶ μῶμοι*, dedecora et maculae Christiani nominis, ita nunc sequitur: *ἐντρυφῶντες ἐν ταῖς αγάπαις*, luxuriole vivunt in Agapis, ut pessimum vitae genus ejusmodi hominum indicetur. Cf. Semlerus ad l. Denique omissit *αὐτῶν* cum Arab. polygl et Vulg. manusc. probb. Grotio et Griesbachio, ex quo verbo argumentum ad stabiliendam firmandamque lectionem receptam Elsnerus in obliuione petivit. Quæ enim quaelo (sunt illius verba) sermonis insolentia, illi suis Agapis convivantur vobiscum?

Iuvat quoque in medium proferre ea, quae Oecumenius, ex quo forsitan Anonymus in catena Ms., citatus a Millio, sua huius erit, ad l. habet: *Ἄλλα καὶ συνεύομενοι (Wolfius in curis mavult συνευωχουμενοι legere) Φέσιν υμῖν, οὐ δι αγάπην, καὶ τὸ μεταλαμβάνειν αἰλῶν τὰ τοπισμάτων, αλλὰ διὰ τὸ καιρὸν έυρισκει τὰ τον ἐπιτήδειον τῆς πρὸς γυραίκας αἰπάτης. Οὗτοι γὰς οἱ Φιδαλμοὺς ἔχοντες οὐδὲν*

δυδὲν ἄλλο βλέποσιν μοιχαλίδας, i. e. Illi enim convivantes, inquit, una vobiscum, non ex dilectione, aut quod talis, ut ajunt, participant, hoc faciunt, sed ut tempus hoc aptum inveniant deceptioni apud mulieres. Hi enim cum oculos habeant, nihil aliud intuentur, quam adulteras.

Zachariae: Sie machen es zu ihrem Hauptvergnügen, am hellen Tage zu schwelgen, und als scheußliche Schandflecken christlicher Gemeine sind sie alsdenn noch bey euren Liebesmahlen lustig, und schmaulen wieder mit euch.

Locum nostrum, quem, brevitatis ubique studiosus, nolui totum explicare, sic intelligo: *Voluptatem existimant quotidianum luxum, homines turpissimi, qui in Agapis luxuriose vivunt, quando ad epulas vestras conveniunt.*

Haec igitur sunt, quae ad loca illa Petrina explicanda et illustranda habui; quae si VOBIS, VIRI DOCTISSIMI, quos hac in causa judices sedere decet, non prouersus displiceant, in sinu gaudebo.

Caeterum huius scriptiunculae Lectores, si qui forte fuerint, humanissime rogo, ut errores hinc inde commislos festinationi condonent, perendantque, titubare, labi, esse humanum.

(Coll. diss. A 187, misc. 18)